

7. Odpoveď ministra spravodlivosti Slovenskej republiky Borisa Suska na interpeláciu poslanca Národnej rady Slovenskej republiky Gábora Grendela podanú 27. júna 2024 vo veci krokov na zabránenie rizika samovražedného konania v podmienkach výkonu väzby a výkonu trestu

Boris Susko
minister

KANCELÁRIA NR SR PODATEĽŇA		
Došlo: 23 -07- 2024		
Číslo zápisnice: 15832	Číslo spisu:	
Listy: 5	Prílohy: 1	Vybavuje:

Bratislava, 22. júl 2024
č. Z - MS SR -044599 /2024

Vážený pán poslanec,

v zmysle § 130 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 350/1996 Z. z. o rokovacom poriadku Národnej rady Slovenskej republiky v znení neskorších predpisov Vám predkladám odpoveď na Vami položenú interpeláciu. V interpelácii ste položili viacero otázok ohľadne mimoriadnych situácií v ústavoch na výkon väzby a ústavoch na výkon trestu odňatia slobody.

V prvej časti interpelácie sa pýtate na mimoriadnu udalosť, ktorá sa stala 9. júna 2024 o 19,30 h. v Ústave na výkon väzby a Ústave na výkon trestu odňatia slobody Bratislava a jedná sa o požiar cely. Požiar úmyselne založila väznená osoba. Z akého trestného činu bol páchateľ v čase spáchania tohto skutku obvinený?

Ako ste správne uviedli 9. júna 2024 o 19.30 h došlo v Ústave na výkon väzby a Ústave na výkon trestu odňatia slobody Bratislava k založeniu úmyselného požiaru cely. V cele sa v tom čase nachádzal samostatne umiestnený obvinený, ktorý bol vo väzbe od 29. novembra 2023; dôvod väzby je § 71 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku, pre podozrenie zo spáchania trestných činov obchodovania s ľuďmi, sexuálneho zneužívania a ohrozovania mravnej výchovy mládeže podľa § 179 ods. 2, ods. 3 písm. f), g), § 201 ods. 1 písm. a), § 211 ods. 1 písm. a) Trestného zákona.

Ďalej sa pýtate na obdobnú mimoriadnu udalosť, ku ktorej došlo 1. júla 2023 v Ústave na výkon trestu odňatia slobody Hrnčiarovce nad Parnou a zároveň sa pýtate na opatrenia na zabránenie vzniku požiaru v ústavoch na výkon väzby a ústavoch na výkon trestu odňatia slobody, ktoré boli prijaté od môjho nástupu do funkcie.

Vážený pán poslanec, potvrdzujem aj druhú Vami spomínanú mimoriadnu udalosť v Ústave na výkon trestu odňatia slobody Hrnčiarovce nad Parnou, ale podotýkam, že v tom čase som nebol ministrom spravodlivosti.

Čo sa týka opatrení na zabránenie vzniku požiaru v ústavoch na výkon väzby a ústavoch na výkon trestu uvádzam nasledovné:

Obvinený je v zmysle § 2a ods. 1 zákona č. 221/2006 Z. z. o výkone väzby počas výkonu väzby obmedzený najmä vo výkone práva na nedotknuteľnosť osoby a jej súkromia, slobody pohybu a pobytu, zachovania listového tajomstva a tajomstva dopravovaných správ a iných písomností, práva slobodnej voľby povolania, práva na slobodné užívanie majetku, práva na nakladanie s vecami osobnej potreby a práva slobodne sa zhromažďovať a združovať v spolkoch, spoločnostiach alebo v iných združeniach.

Pri odsúdenom platí obdobne, v zmysle § 4 ods. 1 zákona č. 475/2005 Z. z. o výkone trestu odňatia slobody a o zmene a doplnení niektorých zákonov, počas výkonu trestu je odsúdený povinný podrobiť sa obmedzeniam tých základných práv a slobôd, ktorých výkon by bol v rozpore s účelom výkonu trestu alebo ktoré sa nemôžu vzhľadom na výkon trestu uplatniť. Odsúdený je obmedzený najmä v práve na nedotknuteľnosť osoby a jej súkromia, slobode pohybu a pobytu, zachovaní listového tajomstva a tajomstva dopravovaných správ a iných písomností, v práve slobodnej voľby povolania a v práve na nakladanie s vecami osobnej potreby.

Vzhľadom na vyššie uvedené môže obvinená a odsúdená osoba štandardne disponovať okrem cigariet alebo tabaku, zapaľovačom, či zápalkami, keďže ide o bežnú vec osobnej potreby. Zároveň môže mať pri sebe v cele alebo izbe hodinky, fotografie, vlastné knihy, časopisy, študijné materiály, písomnosti a iné nosiče súvisiace s konaním voči jeho osobe, osobnú korešpondenciu, potreby na korešpondenciu, hygienické potreby vrátane potrieb na holenie, jedálenský príbor, veci zakúpené v predajni zriadenej v ústave, v množstve, ktoré zodpovedá možnostiam ich uloženia v skrinke, strojček na strihanie vlasov, ponorný varič alebo rýchlovarnú kanvicu, zdravotnícku pomôcku a ďalšie veci povolené riaditeľom ústavu alebo ním určeným príslušníkom zboru.

Vzhľadom na to, že v uvedených prípadoch sa jednalo o individuálne zlyhania väznených osôb, vedenie Zboru väzenskej a justičnej stráže vyhodnotilo, že nie je potrebné vykonávať iné bezpečnostné opatrenia alebo sprísňovať kontroly. Nižšie Vám uvádzam štatistiku počtu úmyselne založených požiarov väznenými osobami v ústavoch zboru a pre porovnanie pripájam aj štatistiku týchto mimoriadnych udalostí vo väzenských zariadeniach v Českej republike.

Rok	SR	ČR
2024 *	1	13
2023	1	10
2022	1	7
2021	1	10
2020	2	7

* údaje k 09.07.2024

Ďalej sa pýtate na prijaté opatrenia v oblasti prevencie samovražedného konania v ústavoch od môjho nástupu do funkcie ministra. Spomínate samovraždu väzňa v Ústave na

výkon väzby a Ústave na výkon trestu odňatia slobody Nitra, ku ktorej došlo 7. februára 2024. Taktiež sa pýtate na trestný čin, za ktorý bol spomínaný väzeň obvinený a či sa nebohý pokúsil o samovraždu už v lete 2023.

Dňa 7. februára 2024 o 22.00 h v Ústave na výkon väzby a Ústave na výkon trestu odňatia slobody Nitra spáchal samovraždu obesením obvinený. Obvinený bol vo väzbe od 29. júna 2023; dôvod väzby bol § 71 ods. 1 písm. a), c) Trestného poriadku, pre podozrenie zo spáchania obzvlášť závažného zločinu úkladnej vraždy podľa § 144 ods. 1, ods. 2 písm. c), e) Trestného zákona.

Uvedený obvinený sa pokúsil o samovraždu v Ústave na výkon väzby a Ústave na výkon trestu odňatia slobody Nitra 18. júla 2023, kedy bolo tejto samovražde aj vďaka včasnej reakcii príslušníkov zboru zabránené. Táto mimoriadna udalosť bola prešetrená príslušníkmi zboru z preventívno-bezpečnostnej služby a pri zaobchádzaní s obvineným príslušníci postupovali v zmysle opatrení na zabránenie samovražedného konania.

Opatrenia na zabránenie samovražedného konania:

Vo všeobecnosti suicidálne impulzy a suicidálne konanie vyplývajú z emocionálne neznesiteľného pocitu psychickej trýzne a kognitívneho súženia, ktoré bráni v nájdení cesty z prežívaného stresu. Uväznenie sa podľa výskumov považuje za štvrtú najnáročnejšiu záťažovú a stresovú životnú situáciu, pri ktorej môžu u jednotlivcov zlyhávať zvládacie mechanizmy osobnosti. To potvrdzujú aj výsledky zahraničnej metaanalýzy o suicídiach vo väzení z 27 krajín (Zhong, Senior a kol. 2021. *Risk factors for suicide in prisons: a systematic review and meta-analysis – Rizikové faktory pre samovraždu vo väzniciach; systematický prehľad a metaanalýza*), ktorá u prvého uväznenia osoby potvrdila 89 % mieru rizika samovražedného konania. V slovenskej štatistike sa taktiež potvrdilo vyššie riziko samovraždy u prvoväznených osôb, a to až v 49 %.

Zbor väzenskej a justičnej stráže s cieľom zabránenia vzniku mimoriadnej udalosti sebapoškodenia alebo samovraždy realizuje opatrenia na niekoľkých úrovniach:

- Prvou úrovňou opatrení je identifikácia rizík samovražedného konania po prijatí obvineného do výkonu väzby a odsúdeného do výkonu trestu odňatia slobody na základe jeho správania, aktuálneho psychického stavu a informácii od samotnej väznenej osoby alebo od príslušníkov Policajného zboru, ktorí ju predviedli alebo na základe informácii uvedených v uznesení o vzatí do väzby. Bezprostredne po prijatí osoby do výkonu väzby alebo do výkonu trestu identifikuje mieru rizika samovražedného konania psychológ s obvineným alebo odsúdeným na základe rozhovoru a štandardizovaného dotazníka určeného na identifikáciu rizika samovražedného konania (Suicide Behaviors Questionnaire-Revised [SBQ-R]).
- Druhou úrovňou je priebežná identifikácia rizík samovražedného konania v priebehu zaobchádzania s obvinenými a odsúdenými. Personál väzníc, ktorý denne zaobchádza s väznenými osobami, sleduje a hodnotí ich správanie, aktuálny psychický stav, ale

vyhodnocuje tiež získané informácie, napríklad z korešpondencie, individuálneho pohovoru, vstupnej lekárskej prehliadky, od samotného obvineného alebo odsúdeného, na základe jeho zdravotného stavu, záverov z psychologického alebo psychiatrického vyšetrenia, priebehu trestného konania alebo iných zdrojov. Relevantné informácie o psychickom stave väznenej osoby sa evidujú aj od osôb z civilného prostredia, ktoré boli v kontakte s väznenou osobou (napr. príbuzní, orgány činné v trestnom konaní, advokáti, apod.).

- Ak sa na základe vyššie uvedených poznatkov identifikuje u väznenej osoby zvýšené riziko samovražedného konania, osoba sa podľa identifikovanej miery rizika zaradí do jednej z troch rizikových skupín, čo predstavuje tretiu úroveň opatrení. S osobou, u ktorej bolo identifikované nízke riziko sa vykonávajú častejšie cielené pohovory, sleduje sa jej komunikácia (písomná, ústna) a postavenie v skupine a v prípade potreby sa jej poskytne psychologická služba. Psychologické služby obvineným sa poskytujú iba na ich žiadosť alebo na podnet príslušníka zboru alebo inej osoby len s ich súhlasom. Osobám, u ktorých bolo identifikované stredné riziko, sa poskytujú cielené a systematické psychologické služby podľa stanoveného programu a väznená osoba je kontrolovaná v nepravidelných časových intervaloch v rozsahu najviac 30 minút. U osôb s vysokým rizikom samovražedného konania sa realizuje nepretržitá kontrola pohybu a činností obvineného alebo odsúdeného v cele alebo izbe na to určenej kamerovým systémom, s výnimkou priestoru hygienického zariadenia (WC) a sprchy a zabezpečí sa jej psychiatrická starostlivosť na prekonanie aktuálneho krízového stavu na psychiatrickom oddelení Nemocnice pre obvinených a odsúdených a Ústavu na výkon trestu odňatia slobody Trenčín.
- Štvrtú úroveň opatrení predstavuje špecializované zaobchádzanie s väznenými osobami s duševným ochorením, poruchou osobnosti alebo inými závažnými psychickými problémami, u ktorých je potencionálne riziko sebaoškozujúceho alebo samovražedného konania v porovnaní s inými väznenými osobami vzhľadom na uvedené predispozície vyššie. Pri zaobchádzaní s jednotlivými odsúdenými sa prihliada na závažnosť stanovenej diagnózy a ich psychický stav a na základe toho sa uplatňuje program intenzívnej liečebno-výchovnej starostlivosti s cieľom predchádzania zhoršeniu psychického stavu, a teda aj vzniku mimoriadnych udalostí.

Zbor väzenskej a justičnej stráže v oblasti prevencie samovražedného konania usiluje byť proaktívny a túto problematiku dôsledne dlhodobo monitoruje, hľadá vhodné preventívne mechanizmy, vzdeláva príslušníkov v tejto oblasti, ale keďže samovražda je vo výsledku konštituovaná viacerými faktormi, rovnako ako v civilnom prostredí ani v podmienkach výkonu väzby alebo výkonu trestu odňatia slobody nemožno úplne zabrániť výskytu tohto javu. Nižšie Vám uvádzam štatistiku počtu samovrážd v ústavoch zboru. Pre porovnanie pripájam aj štatistiku týchto mimoriadnych udalostí vo väzenských zariadeniach v Českej republike.

Rok	Počet samovrážd	
	SR	ČR
2024*	1	8
2023	4	24
2022	5	18

* údaje k 09.07.2024

Vážený pán poslanec, problematike, ktorá je obsahom Vašej interpelácie vedenie rezortu spravodlivosti venuje veľkú pozornosť o čom svedčia navrhované a následne prijímané opatrenia odborníkmi zo Zboru väzenskej a justičnej stráže. Dôkazom snahy odborných zložiek je aj klesajúci počet prípadov mimoriadnych situácií.

S pozdravom

Vážený pán
Gábor Grendel
poslanec
Národná rada Slovenskej republiky
Námestie Alexandra Dubčeka 1
812 80 Bratislava 1

Na vedomie:
Vážený pán
Peter Žiga
podpredseda
Národná rada Slovenskej republiky
Námestie Alexandra Dubčeka 1
812 80 Bratislava 1